

Kjell Storvik

Av Trond Gram

Kjell Storvik ble født i 1930 og vokste opp på Adamstuen i Oslo. Egentlig ville han bli lege, men endte opp som økonom, og siden så han seg ikke tilbake. «Jeg ville vært en middelmådig doktor på landet, hadde jeg valgt medisin. Jeg har fått et mye mer spennende liv som økonom», uttalte han i et intervju da han tiltrådte som sentralbanksjef i 1996. 27 år gammel gikk han ut fra Universitetet i Oslo med sosialøkonomisk embetseksamen. Derfra gikk turen til Norsk Arbeidsgiverforening, hvor han i vel to år var redaksjonssekretær for foreningens tidsskrift. I 1961 gikk turen videre til Norges Rederiforbund, hvor han ble i 20 år, de siste tre som stedfortredende administrerende direktør i en tid hvor norsk skipsfart opplevde både bølgedaler og bølgetopper. Oljeproduksjonen i Nordsjøen ga nye markeder, samtidig som 1970- og 80-tallet ga en shippingkrise som ble det som rederiforbundet omtaler som en skjebnetime for den norske skipsfartsnæringen. Endringer i verdenshandelen ga overkapasitet av skip og en «langvarig årelating for norsk shipping.»ⁱ I et intervju med VG omtalte Storvik dette som en nådeløs prosess, med dramatiske rederikriser som følge. Han la ikke skjul på at norsk skipsfartsnæring hadde nok av problemer å stri med.ⁱⁱ Storvik deltok i denne tiden i et utvalg ledet av Hermod Skånland som foreslo ett statlig garantiinstitutt for å ”redde” skip og borefartøyer, og han ble styremedlem i det garantiinstituttet Stortinget vedtok å opprette.

Storvik var godt voksen da han i 1981 fikk telefon fra Høyres Rolf Presthus med spørsmål om han kunne tenke seg å bli statssekretær i Finansdepartementet. Redertoppen mente han var for gammel til det og takket nei, men mannen som de neste fire årene skulle styre Finansdepartementet ga seg ikke. En time etter kom Atle Jebsen, som da var visepresident i rederiforbundet, inn og sa at Storvik ikke fikk lov til å si nei.ⁱⁱⁱ Dermed ble Storvik politiker i en periode som ble kjennetegnet av blant annet dereguleringer av norsk økonomi, også bank- og pengevesenet. Storvik ledet blant annet det såkalte Valutalovutvalget som foreslo mer liberale reguleringer av kapitalbevegelser over landegrensene. Utvalget foreslo å utvide utlendingers adgang til å kjøpe norske aksjer, og at nordmenn skulle få fri adgang til å kjøpe børsnoterte, utenlandske aksjer. Oppmykningen føyde seg inn i den liberaliseringen av kredittpolitikken som Willoch-regjeringen. Sosialøkonomen Storvik var ikke veldig profilert som statssekretær i Finansdepartementet, Rolf Presthus frontet de fleste saker, men Storvik hadde likevel en sentral rolle i viktige spørsmål. Blant annet ledet han statssekretærutvalget hvor han sammen med de unge statssekretærene Eivind Reiten, Terje Osmundsen og Dagfinn Høybråten, arbeidet frem langtidsprogrammet for perioden 1986 til 1989,

Dette programmet dannet basis for handlingsprogrammet til en fortsatt borgerlig regjering etter valget i 1985.^{iv}

4. august 1984, etter å ha ledet Norges Bank siden 1970, meddelte Knut Getz Wold at han ville gå av som sentralbanksjef i april året etter. Da det ble klart at Hermod Skånland skulle ta over ble det raskt spekulert, og i enkelte medier nærmest fastslått, at Storvik skulle få jobben som nestkommanderende. I mai 1985 fikk Storvik avskjed i nåde fra statssekretærstillingen og gikk tilbake til rederiforbundet. Der skulle han kun bli i et par måneder før han ble utnevnt som visesentralbanksjef, men det skjedde ikke uten sverdslag. Storvik var en av to søkere til jobben. Den andre var Einar Magnussen, tidligere handelsminister i regjeringen Bratteli. Da søkerne få dager senere ble drøftet i representantskapet i Norges Bank var det Einar Magnussen som ble innstilt som ny nestformann for Norges Banks direksjon. Et borgerlig flertall i representantskapet var desimert på grunn av et tilfeldig fravær. Dette medførte at Magnussen ble innstilt, men Storvik fikk jobben da hans partikolleger i regjeringen endelig avgjorde saken.^v

Det var fortsatt den gamle lov om Norges Bank, fra 1892, som gjaldt da Kjell Storvik kom til Norges Bank i juni 1985. Den nye loven var vedtatt, men trådte ikke i kraft før senere samme år. Med den nye sentralbankloven fikk Norges Bank nye oppgaver. Loven klargjorde at ansvaret for rentebeslutningene var delegert til Norges Bank, men renteendringer skulle forelegges Finansdepartementet som sak av særskilt viktighet, og regjeringen hadde fått instruksjonsmyndighet overfor banken. Vinteren 1985-86 utviklet det seg en valutakrise, tunge støttekjøp ble gjennomført i et forsøk på å holde tilliten til kronen oppe. Både situasjonen med valutaen og behovet for å begrense innenlandsk etterspørsel tilsa en renteheving. Men Regjeringen hadde nettopp satt ned renten på statssertifikater, som var retningsgivende for pengemarkedsrenten Norges Bank skulle holde. For ledelsen i Norges Bank var det vanskelig å få gjennomslag om at renten skulle settes opp. I denne perioden var «samarbeidsformene mellom Finansdepartementet og Norges Bank under den nye loven enda under utprøving, og [banken] kom inn i en spesielt kritisk situasjon før [den] hadde blitt fortrolige med [sin] nye stilling.»^{vi}

Da Hermod Skånland gikk av som sjef i 1993, vel tre år før åremålet gikk ut, ble 63-åringens alder ble brukt som et argument mot hans kandidatur. På søkerlisten sto blant annet den tidligere Ap-statssekretæren Torstein Moland, Bankforeningens leder Trond Reinertsen med bakgrunn fra Høyre og ekspedisjonssjef Thorvald Moe i Finansdepartementet. Storvik søkte ikke og fortsatte som

nestkommanderende under Moland. Men kun to år etter fikk Storvik nok en gang sjansen til å rykke opp. Moland valgte å gå av som en følge av et enormt medietrykk rundt en skattesak – en sak Moland ble renvasket for tre år senere. Som stedfortredende var det Storvik som tok over, og denne gang sto også navnet hans på søkerlisten da jobben ble utlyst noen måneder senere og alderen var ikke en hindring for 65-åringen. «Er du blitt yngre i løpet av de siste par årene?» spurte en journalist. «Siden november har jeg fått sjansen til å gå opp til en del eksamener, og har vel bestått rimelig bra,»^{vii} svarte Storvik og fikk jobben.

Storvik satt bare tre år som sentralbanksjef, vesentlig kortere enn de fleste før ham, men rakk likevel å sette sitt spor på banken. Han videreførte en prosess med å slanke banken. Da Torstein Moland tok over sjefsstolen i 1994 var det 1250 ansatte i Norges Bank, inkludert produksjon av sedler og mynt. I 1998, hans siste år på toppen, sendte Storvik et brev til Finansdepartementet hvor han skisserte en plan for «ressursbruk og dimensjonering" for perioden 1997 til 1999.^{viii} Dette arbeidet tiltok under Svein Gjedrem og Norges Bank hadde ved utgangen av 2009 589 ansatte – inkludert 249 i kapitalforvaltningen som hadde vært under rask oppbygging.

Kjell Storvik stilte seg fra første stund positiv til at Norges Bank skulle ha ansvaret for forvaltningen av Statens petroleumsfond. Det første innskuddet ble gjort da han var sentralbanksjef. Sjekken pålydende og avrundet til 1.981.128.500 kroner - én milliard-nihundreogåttién-millioner-etthundreogtjueåtte-tusen-femhundre - ble utbetalt 30. mai 1996 og utredningene om grunnlaget for og innretningen av forvaltningen og rådgivningen ble gjort mens Storvik var sentralbanksjef. Historien bør være kjent, og Norges Bank Investment Management er i dag en av verdens største kapitalforvaltere. Dette er et område hvor Kjell Storviks innsats vil bli vurdert som meget betydningsfull, også i et langsiktig perspektiv.^{ix}

Kjell Storvik overtok som visesentralbanksjef få år før den første norske bankkrisen på 60 år satte i gang, og han var aktivt med i arbeidet med å finne løsninger på de første større bankproblemer. Han var medvirkende i arbeidet som ledet frem til dannelsen av Sparebanken Nord-Norge og administrasjonen av Norion Bank.

Mot slutten av hans karriere i banken truet en ny krise norsk økonomi. Sommeren 1997 brøt det ut en gjeldskrise i flere asiatiske land. Året etter ble preget av finansielle kriser i Asia, Russland og Brasil, fallende råvarepriser og generell uro på de internasjonale finansmarkedene. Krisen, som

senere ble kjent som Asiakrisen ble kraftigere og mer langvarig enn ventet, og ringvirkningene ble langt større enn de fleste hadde trodd. I Norge slo det ut på renten. I valutakursforskriften fra 1994 het det at Norges Banks pengepolitikk skulle «rettes inn mot stabilitet i kronens verdi målt i europeiske valutaer».^x Krisen førte til at investorer ble mer forsiktige og trakk midlene sine ut fra en rekke land, herunder Norge. Dette førte til at den norske kronen svekket seg til dels kraftig mot ecu-indeksen. Norges Banks svar på det laveste kronenivået siden målet om å stabilisere kronen mot ecu ble innført, var å heve signalrenten flere ganger gjennom 1998. 25. august var foliorenten på 8 prosent, 4,5 prosentpoeng høyere enn ved inngangen av 1998.^{xi} Renten var satt med sikte på at valutakursen etter hvert skulle bringes tilbake til utgangsløyet. Nivået ble antatt å bidra til å stabilisere kronekursen og dermed også begrense prisforventningene. Storviks redegjørelse for disse vurderinger i et foredrag 28.8.98 kan oppfattes som et første skritt mot inflasjonsstyring.^{xii}

Som visesentralbanksjef var Storvik medlem av, og en periode formann i, et nordisk utvalg som drøftet og utviklet nordiske holdninger og synspunkter på sentrale internasjonale monetære og finansielle spørsmål, blant annet i forhold til Det internasjonale valutafondet (IMF). Han var også medlem av styret i Kredittilsynet og Oslo Børs. Som sentralbanksjef ble han medlem av medlem av guvernørrådet i IMF, og deltok i månedlige møter med andre sentralbanksjefer i Den internasjonale oppgjørsbanken, BIS. Det internasjonale perspektivet tok Storvik med seg tilbake til arbeidet i Norge.^{xiii} Fra han kom inn i banken ga Storvik også aktiv støtte til forskningsarbeidet i banken. I 1996 sto han, som sentralbanksjef, bak et initiativ for å styrke forskningen omkring pengepolitikk, finansmarkeder og finansinstitusjoner.

---

i Artikkel på rederi.no

ii VG 02.08.1978

iii Aftenposten 02.03.1996

iv Aftenposten 29.06.1984

v Aftenposten 22.05.1985

vi Skånland, Hermod *Doktriner og økonomisk styring*, s. 91

vii Aftenposten, 02.03.1996

viii DN 05.01.2007

ix Bergo, Jarle *Sentralbanken i forandringens tegn*, s. 9

x Aftenposten, 10.02.2008

xi Gjedrem, Svein, foredrag 28. januar 1999

xii Storvik, Kjell, foredrag 28. august 1998

xiii Bergo, Jarle *Sentralbanken i forandringens tegn*, s. 8